

Lausunto

27.05.2026

Asia: VN/32047/2024

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Kyberala ry on Teknologiateollisuus ry:n toimialayhdistys ja edustaa Suomessa toimivaa kyberturvallisuusalaa.

Johdanto

Esityksessä ehdotetaan puolustustarvikkeiden vientilakiin muutoksia, joilla lainsäädäntö ajantasaistetaan vastaamaan muuttunutta turvallisuusympäristöä ja Suomen Nato-jäsenyyttä. Keskeisiä uudistuksia ovat puolustustarvikkeen määritelmän päivitys, uusi yleinen vientilupa yksinkertaistamaan lupamenettelyä, tehostettu valvonta sekä viennin jälkeiset tarkastukset. Lisäksi luotaisiin puolustushallinnon sisäinen vapautusmenettely tietyille teknologioille ja kohdennettaisiin päätöksentekoa uudelleen puolustusministeriön ja valtioneuvoston välillä.

Kannatamme puolustustarvikkeiden viennistä annetun lain päivittämistä. Puolustusteollisuuden viennin kannalta on olennaista, että vientivalvontaa koskeva sääntely ja viranomaiskäytännöt ovat ajan tasalla ja ennakoitavia, minkä lisäksi tuemme lakiluonnoksen pyrkimyksiä vahvistaa kansallista turvallisuutta sekä viennin vastuullisuutta.

Tuemme Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry:n, Elinkeinoelämän keskusliitto ry:n ja Patria Oyj:n lausunnoissa esitettyjä huomiota.

Yleinen vientilupa

Kannatamme yleisen vientiluvan käyttöönottoa, sillä se helpottaisi suomalaisyritysten pääsyä uusille markkinoille. Puolustusteollisuudelle luvasta olisi käytännön hyötyä esimerkiksi testiyksiköiden toimittamisessa arviointeja ja esittelyjä varten. Kun puolustusala ja sen mukana kaksikäyttötuotteiden tarve kasvaa ja kansainvälistyy nopeasti, yrityksillä tulee olla mahdollisuus esitellä ratkaisujaan kansainvälisille asiakkaille mahdollisimman sujuvasti ja vähäisellä hallinnollisella kuormalla.

Lupaharkinnan yleiset edellytykset

Tunnistamme tarpeen suojata korkean teknologian osaamista ja suorituskykyä, erityisesti silloin kun kyse on Puolustusvoimien kanssa kehitetyistä ja niiden käytössä olevista järjestelmistä, mutta ehdotettuun 20 §:n lausuntomenettelyyn liittyy yritysten näkökulmasta merkittäviä ennakoitavuuden ja oikeusvarmuuden haasteita.

Elinkeinoelämän keskusliitto ry:n ja Puolustus- ja ilmailuteollisuus PIA ry:n lausuntoihin viitaten haluamme korostaa, että Puolustusvoimien lausunnosta saattaa muodostua tosiasiallisesti ratkaiseva este viennille, jos arvioinnissa painottuu vain kansallinen suorituskyky ilman riittävää huomiota viennin merkitykseen järjestelmien jatkokehitykselle, uusien ratkaisujen synnylle ja sotilaalliselle huoltovarmuudelle. On välttämätöntä huomioida, että Suomen kansallinen puolustusmarkkina ei riitä ylläpitämään elinvoimaista yritysekosysteemiä eikä tukemaan taloudellisen hyvinvoinnin vahvistamista, yritysten kilpailukykyä tai julkisen talouden kestävyyttä. Siksi on ehdottoman välttämätöntä, että mahdolliset periaatteelliset vientirajoitteet tunnistetaan jo varhaisessa kehitysvaiheessa, vapautusmenettely rajataan tarkasti koskemaan vain Puolustusvoimien käytössä olevia teknologioita ja yrityksille turvataan riittävät mahdollisuudet saada perustelut, käydä asiasta keskustelua ja hakea muutosta päätöksiin.

Valvonnan tehostamiseen liittyvät toimet

Kannatamme viennin vastuullisuuden vahvistamista, mutta korostamme, että uusien vaatimusten tulee olla pk-yritysten näkökulmasta riskiperusteisia, oikeasuhtaisia ja yrityksen kokoon suhteutettuja, sillä käytännössä kaikilla toimijoilla ei ole yhtäläisiä resursseja hankkia kattavaa, syvällistä ja luotettavaa tietoa kohdemaiden ihmisoikeustilanteesta, loppukäyttöriskeistä ja muista arvioinnin kannalta olennaisista tekijöistä. Siksi sääntelyn ja sen nojalla annettavan asetuksen tulisi olla mahdollisimman yhdenmukaisia kaksikäyttötuotteita koskevien vaatimusten kanssa, ja viranomaisten tulisi tukea yrityksiä selkeillä kriteereillä, ohjeilla ja käytännön esimerkeillä. Samalla on tärkeää varmistaa, etteivät uudet velvoitteet tarpeettomasti lisää yritysten tai viranomaisten hallinnollista taakkaa tai pidennä lupakäsittelyä.

Lupaviranomaisen päätöksenteko

Lakiluonnoksessa ehdotettu menettely, jossa tiettyjen strategisesti merkittävien tuoteluokkien vientilupa-asiat siirtyisivät valtioneuvoston yleisistunnon ratkaistaviksi, voi olla perusteltu, mutta yritysten kannalta ratkaisevaa on prosessin ennakoitavuus. On tärkeää, että hakijat voivat jo tarjous- ja sopimusvaiheessa luotettavasti ennakoida, millaiseen päätöksentekoon asia etenee ja kuinka kauan käsittely kestää. Siksi ”huomattavan arvon” käsitteelle tulisi määritellä selkeät ja objektiiviset kriteerit, minkä lisäksi yrityksille tulisi antaa varhaisessa vaiheessa tieto asian etenemisestä yleisistuntoon sekä arvio käsittelyaikataulusta.

Sund Peter
Finnish Information Security Cluster (FISC) – Kyberala ry